

ПРО ПІДГОТОВЛЕНИЙ РУКОПИС АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ГЕОДЕЗИЧНОГО СЛОВНИКА

Ф. Заблоцький, О. Заблоцька
Національний університет “Львівська політехніка”

Вступ

Потреба у англо-українському геодезичному словнику, без сумніву, є невідкладною. На території країн СНД сьогодні є лише один англо-російський геодезичний словник, опублікований 40 років тому [5], та його розширена і, на жаль, дуже спотворена електронна версія [12].

Розроблений рукопис словника містить понад 20000 слів та словосполучень. Основу словника становлять сучасні терміни та вирази з топографії, геодезії, математичного опрацювання геодезичних вимірів, вищої геодезії, геодезичної астрономії, гравіметрії, фізичної геодезії, супутникової і космічної геодезії, а також фотограмметрії, картографії та землеустрою [1–4, 6–11]. Наводяться також найвживаніші слова та словосполучення з навігації, метеорології, геофізики та інших суміжних з геодезією наук.

Будова словника

Ключові терміни розміщені в словнику за абеткою. Для термінів, що складаються із визначень і слів, які їх визначають, прийнята абетково-гніздова система. За цією системою терміни, що складаються із визначень і слів, необхідно шукати за провідними словами. Наприклад, термін **diurnal aberration** можна знайти в гнізді слова **aberration**. Ключовий термін в гнізді замінюється тильдою (~). Різні граматичні категорії слів розділені в перекладі двома вертикальними лініями (||), а стійкі термінологічні сполучення слів даються в підбір до ключового терміна і позначаються знаком квадрата (□). Наприклад:

range ряд; лінія || вибудовувати в ряд, розміщати в лінію □ **to find a range** ~ визначати відстань.

Пояснення до українських перекладів подаються курсивом в круглих дужках, наприклад:

total station електронний тахеометр (*теодоліт+віддалемір+комп'ютер*).

Деякі прикметники вживаються як із суфіксом **ic**, так і із суфіксом **ical**, а також слова, які можуть входити, але можуть і не входити до складу терміна, від чого його значення не змінюється, подаються у круглих дужках. Наприклад:

а) **astronomic(al)** астрономічний. Термін необхідно читати **astronomic** або **astronomical**;

б) **annual parallax** річний (астрономічний) паралакс. Переклад необхідно читати: річний астрономічний паралакс, річний паралакс.

Переклади-синоніми наводяться у квадратних дужках. Слово, взяте у квадратні дужки, може вживатись замість слова або словосполучення, що стоїть безпосередньо перед дужками. Наприклад:

landutilization map карта [план] землеустрою; кадастрова карта [план]. Переклад необхідно читати: карта землеустрою, план землеустрою; кадастрова карта, кадастровий план.

У перекладах прийнята така система розділових знаків: синоніми і близькі за значенням терміни відокремлюються комою, більш далекі за змістом терміни – крапкою з комою, різні за значенням терміни – цифрами. Наприклад:

misclosure 1. Неув'язка; похибка, розходження.

2. Вільний член умови, вільний член рівняння

Якщо українського еквівалента не існує або він невідомий, то у фігурних дужках дається курсивом опис значення терміна. Наприклад:

design file {проектна тривалість функціональної здатності};

health status {технічний стан апаратури супутника}.

Труднощі, що виникали під час складання словника та підхід до їхнього подолання

Як не дивно, труднощі викликають не лише англомовні терміни та їхній переклад, але й трактування українських термінів. На жаль, чинні ДЕСТи “Геодезія. Терміни та визначення”, “Геодезичні прилади. Терміни та визначення”, розроблені та видані у 1993 році під керівництвом одного з авторів, російсько-український геодезичний словник (1994 року видання), геодезичний енциклопедичний словник (2001 року видання) та інша сучасна науково-технічна та навчальна україномовна геодезична література не дають однозначної відповіді. Так, поміж української геодезичної спільноти немає одностайного порозуміння у виборі єдиного терміна серед таких, як:

урівнювання, зрівнювання, вирівнювання, врівноваження;
похибка, помилка;
відлік, відчит, зчитування, прочит;
зйомка, знімання тощо.

Автори зупинились переважно на таких варіантах зазначених термінів: **урівнювання; похибка** (але груба помилка); **відлік; знімання** тощо.

Інша проблема – терміни, які ще донедавна перекальковувалися з англійської мови, наприклад, терміни зі супутникової геодезії та навігації:

anti-spoofing антиспуфінг;
monitoring моніторинг;
positioning позиціонування тощо.

Вказані терміни треба перекладати відповідно: (метод) запобігання імітації сигналу; контроль; визначення місцеположення.

Висновки та рекомендації

Вважаємо, що укладений словник буде корисним для фахівців, наукових працівників і викладачів геодезичного профілю, а також для студентів та аспірантів геодезичних спеціальностей.

Щоб усунути розбіжності у трактуванні україномовної геодезичної термінології під час написання наукових статей, підручників, монографій, наукових і технічних звітів тощо, необхідно терміново розробити із залученням науково-технічних працівників ДЕСТи української геодезичної термінології.

Література

1. Геодезичний енциклопедичний словник / За ред. В. Літинського. – Львів: Євросвіт, 2001. – 608 с.
2. Бутник В.В. Современный англо-русский политехнический словарь. – М.: Вече, 2006. – 512 с.
3. Софиано Т.А. Англо-русский геологический словарь / Под ред. Д.С. Коржинского и др. – Л.: Гос. изд-во технико-теоретической литературы, 1957. – 523 с.
4. Мамонтова Л.И., Хромов С.П. Англо-русский метеорологический словарь. – Л.: Гидрометеоиздат, 1959. – 172 с.
5. Гальперин Г.Л. Англо-русский словарь по геодезии, картографии и аэрофототопографии / Под ред. Е.М. Поспелова. – М.: Советская энциклопедия, 1968. – 425 с.
6. Англо-русский астрономический словарь / О.А. Мельников, А.А. Немиро, З.И. Кадла, В.М. Перерва / Под ред. А.А. Михайлова. – М.: Советская энциклопедия, 1971. – 504 с.
7. Global Positioning System. Theory and Practice / В. Hofman-Wellenhof, H. Lichtenegger and J. Collins // Springer-Verlag. – Wien. – 1992. – 326 pp.
8. Angielsko-polski słownik dla geodetów / J. Downarowich, Y. Lesniok // Oficyna wydawnicza Politechniki Warszawskiej – Warszawa. – 1993. – 227s.
9. Geodesy: the concepts / P. Vanicek, E.J. Krakiwsky // Elsevier Science Publishers B.V. – North-Holand. – 1987. – 697 p.

10. Satellite Geodesy / G. Seeber // Walter de Gruyter – Berlin. – NewYork. – 2003. – 589 p.
11. Physical Geodesy / B. Hofman-Wellenhof, H. Moritz // Springer- Verlag. – Wien.– 2005. – 403 p.
12. Англо-русско-английский словарь по геодезии и картографии Polyglossum / С. Ахламов, Г. Гальперин, Е. Жаркова / <http://www.ets.ru/pg/r/dict/geod.htm>

Про підготовлений рукопис англо-українського геодезичного словника

Ф. Заблоцький, О. Заблоцька

Підготовано до друку англо-український геодезичний словник, який містить більш ніж 20000 термінів і словосполучень. У статті описана структура словника. Відзначено проблеми, які виникли під час складання словника, і пропозиції щодо їхнього усунення.

Передбачається, що розроблений словник буде корисним спеціалістам, науковим працівникам і викладачам геодезичного профілю, а також студентам й аспірантам геодезичних спеціальностей.

О подготовленной рукописи англо-украинского геодезического словаря

Ф. Заблоцкий, А. Заблоцкая

Подготовлен к изданию англо-украинский геодезический словарь, содержащий более 20000 терминов и словосочетаний. Приводится структура словаря. Отмечаются сложности, которые возникли при составлении словаря и предложения по их устранению.

Предполагается, что разработанный словарь будет полезен специалистам, научным работникам и преподавателям геодезического профиля, а также студентам и аспирантам геодезических специальностей.

On the prepared manuscript of English-Ukrainian geodetic dictionary

F. Zablotskyj and A. Zablotska

An English – Ukrainian geodetic dictionary containing about of 20000 terms and phrases is being prepared to the edition. The structure of the dictionary has been described. The nascent complexities faced in the process of the dictionary compiling and proposals for their removal have been stated.

The compiled dictionary is supposed to be useful for specialists, scientists and teachers as well as for students and post-graduates of geodetic specialities.